

8. ЄДПСП. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88641653>
9. ЄДПСП. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93595821>
10. ЄДПСП. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96304784>
11. ЄДПСП. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100179465>
12. ЄДПСП. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96208239>
13. ЄДПСП. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90486625>
14. ЄДПСП. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95905248>

Оксана ГРИТЕНКО
професор кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ДОКТРИНАЛЬНІ АСПЕКТИ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ РОДОВОГО ОБ'ЄКТА У ЗЛОЧИНАХ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Національна безпека є об'єктом кримінально-правової охорони. У системі правового захисту засад національної безпеки України важливу функцію охорони виконує кримінальне законодавство. Злочини, що посягають на основи національної безпеки України, зазвичай розглядаються як найбільш небезпечні діяння. Тож не випадково законодавець виділив окремий розділ у Кримінальному кодексі України. До нього входить 8 статей. Стаття 109 «Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади», стаття 110 «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України», стаття 110-2 «Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни між територією або державного кордону України», стаття 111 «Державна зрада», стаття 112 «Диверсія», стаття 114 «Шпигунство», стаття 114-1 «Перешкоджання законної діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань». У літературі сформувався судження, що злочини проти основ національної безпеки є найнебезпечнішими посяганнями на суспільні відносини. Без належної кримінально-правової охорони цих соціальних цінностей неможливо забезпечити нормальне функціонування держави та суспільства, нормальну життєдіяльність кожної людини. Для інших кримінальних правопорушень, які також тим чи іншим чином виступають проти безпеки держави, на відміну від злочинів проти основ національної безпеки, не характерні відверто антидержавні мотиви і мета підірвати чи послабити Українську державу, тому злочини проти основ національної безпеки посягають не лише на безпеку держави, а й на національну безпеку загалом [2, с. 26].

Забезпечення національної безпеки держави шляхом механізму кримінально-правової відповідальності було і сьогодні є важливим завданням держави. Національна безпека як великомасштабна система досліджується не одне століття як з боку керівників держав і державних утворень, так і представників різних сфер практичної діяльності та галузей науки.

Термін «безпека» останнім часом є популярним. У наукових фахових виданнях, промовах глав держав і провідних політиків, програмах політичних партій доводиться постійно зустрічати терміни «безпека», «національна безпека», «державна безпека», «міжнародна безпека», «конституційна безпека», «громадська безпека» тощо. А отже, виникає питання щодо ідентичності чи навпаки різниці цих понять.

Відповідно до ст. 3 Конституції України «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1]. У Законі України «Про національну безпеку» від 21 червня 2018 р. під національною безпекою України розуміється захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. Водночас у Законі згадуються і такі категорії, як «військова безпека», «громадська безпека», «державна безпека» [3]. Отже, керуючись

надбаннями сучасної юридичної науки, можна визначити окремі види національної безпеки, такі як: політична, економічна, інформаційна, екологічна, військова, соціальна тощо. Кожному із зазначених різновидів притаманні свої певні механізми, форми та методи забезпечення. Однак у сукупності вони можуть розглядатися як єдине поняття «національної безпеки».

Окрім того, що національну безпеку можна розглядати як систему, в яку входять окремі її різновиди, не менш важливим та таким, що потребує детального дослідження, є питання стосовно єдності розуміння самої категорії «національна безпека». У науковій літературі щодо категорії «безпека держави» наявні такі терміни: «державна безпека», «національна безпека» [3]. Отже, з вищевказаного можна стверджувати, що національна безпека є різновидом державної безпеки. Важливим є й те, що розглядувана категорія може розглядатися і як категорія, яка включає певні її складові (політичну, економічну, інформаційну, екологічну, військову, соціальну безпеку тощо), і як категорія, яка є складовою, зокрема «державної безпеки». При цьому треба вказати й на те, що нерідко національну та державну безпеку визначають як ідентичні поняття, тобто синоніми. Проте зазначені терміни є ідентичними, крім того, категорія «державна безпека» поруч із категоріями «особиста безпека» і «суспільна безпека» є складовою частиною категорії «національна безпека», тобто її видовим поняттям. Тож трактуючи поняття «державної безпеки», можна звернутися до такого погляду, де «державна безпека» співвідноситься з «національною безпекою» як частина та ціле, тому змістом поняття «національна безпека» охоплюється не лише держава як об'єкт такої безпеки, а також суспільство, людина та громадянин. За своїм обсягом «національна безпека» – ширше поняття, ніж «державна безпека» [4, с. 86]. Крім того, в кримінальному праві все ж таки найпоширенішим є поняття «національна безпека», тому через призму цього поняття і доцільно розглядати систему складових поняття «державна безпека». Однак суперечливість цих груп інтересів вказує на необхідність відокремлення нових понять та термінів, які стосуються як «державної безпеки», так і «національної безпеки».

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 2952-VI із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 01.02.2022 р. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua>

2. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ : Юридична думка, 2004. 656 с.

3. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

4. Чуваков О. А. Злочини проти основ національної безпеки України: проблеми кримінально-правової теорії і практики / за ред. О. М. Костенко. Одеса : Фенікс, 2017. 86 с.

Микола ЄФІМОВ

доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ФОРМУЛЮВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ «КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ»

Криміналістичне забезпечення – це відносно новий термін у криміналістичній науці, хоча безпосереднє його наповнення в тій чи іншій інтерпретації має місце в більшості наукових праць по криміналістиці. Це і зрозуміло, оскільки кожний дослідницький пошук у визначеній науковій галузі неможливий без надання практичних рекомендацій, які дозволять працівникам правоохоронних органів більш якісно здійснювати кримінальні провадження будь-яких категорій. Водночас необхідно вказати, як ми розуміємо дефініцію зазначеного поняття й охарактеризувати його сутність, оскільки для подальшого розгляду означеної тематики та комплексного дослідження розслідування кримінальних правопорушень проти моральності потрібно чітко розуміти зміст цієї наукової категорії. Тому, на нашу думку, актуальність цієї тематики є очевидною. Треба наголосити також на